

ยชก๑๘

การบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง

Justice be with you

การเวก

"แนวทางการสร้างความเชื่อมั่นในการทำสำนวนของพนักงานสอบสวนต่อประชาชน"

แนวทางติดตามคดีผ่าน Crimes Case Tracking

กาสะลอง

"การพัฒนานวัตกรรมเพื่อติดตามการดำเนินคดีอาญาทั่วไปในกระบวนการยุติธรรม"

แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศผ่าน Traffy Fondue และระบบ Line application ระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูล ระบบติดตามคดีตั้งแต่ต้นจนถึงมีคำพิพากษาถึงที่สุด และการเข้าถึงข้อมูลของประชาชน

จามจรี

"แนวทางการจัดการ "บัญชีม้า" เพื่อตัดวงจรอาชญากรรม"

มาตรการจำแนกบัญชีม้า และมาตรการจำกัดสิทธิในการทำธุรกรรม

ปารีชาต

"การป้องกันการทุจริตการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น"

แนวทางการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างและแจ้งเบาะแส ให้สำนักงาน ป.ป.ช.เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการของท้องถิ่น เพื่อป้องกันการทุจริต และพัฒนา Platform ออนไลน์เพื่อเปิดเผยงบประมาณ และข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างทุกขั้นตอน

พุทธรักษา

"นวัตกรรมในการช่วยเหลือเหยื่อที่ได้รับผลกระทบจากผู้มีปัญหาสุขภาพจิตที่ก่อความรุนแรงในสังคม"

จัดตั้งศูนย์ V-Care ในระดับชุมชน ประกอบด้วย ท้องถิ่น และยุติธรรมชุมชน เพิ่มช่องทางให้เข้าถึงได้ง่าย แสวงหาความร่วมมือจากสาธารณสุขจังหวัด และประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชน

V-CARE

หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ 18 (ยธก.18) กิจกรรมถอดบทเรียน (Lesson Learned)

โดยวิทยากร พันตำรวจโท ดร.สืบสกุล เข้มทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรพล เจตโรจนานนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์นริศรา จริยะพันธุ์
เรียบเรียงโดย พันตำรวจโท ดร.บดินทร วิทยาภรณ์

“กิจกรรมถอดบทเรียน” มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้ฝึกการจัดการกับปัญหาตามแนวทาง Problem Oriented Approach การระบุปัญหา (Problem Identification) และการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) บนพื้นฐาน คิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking) และสร้างนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการยุติธรรม โดยยึดประชาชน เป็นศูนย์กลาง ฝ่ายการนำเสนอผลผลิตในรูปแบบแผ่นเดียว (One Concept Paper) กลุ่มละ ๑ ผลงาน และผลผลิตรวม ในนามของรุ่น ๑ ผลงาน ซึ่งผู้เข้าอบรมฯ ประกอบด้วย ๑)กลุ่มการเวก ๒) กลุ่มกาสะลอง ๓) กลุ่มจามจุรี ๔) กลุ่มปารีชาติ และ ๕) กลุ่มพุทธรักษา โดยมีบทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary) ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มการเวก หัวข้อ “แนวทางการสร้างความเชื่อมั่นในการทำสำนวนของพนักงานสอบสวนต่อประชาชน”

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาคือองค์ประกอบที่สำคัญที่จะรักษาไว้ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ควบคู่กับการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งกระบวนการสอบสวนเป็นขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด การสร้างความเชื่อมั่นจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย ปัญหาการที่ประชาชน ผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนได้เสียในคดี ไม่ทราบถึงความคืบหน้าของคดีในชั้นการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ย่อมทำให้เกิดความสงสัยถึงการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนว่าได้ปฏิบัติโดยถูกต้องเป็นธรรมหรือไม่ อันส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ความเชื่อมั่นในกระบวนการสอบสวน ทางกลุ่มการเวกเห็นตรงกันว่าช่องทางสื่อสารทางโซเชียลเป็นช่องทางที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย จึงควรใช้ประโยชน์จากช่องทางสื่อสารดังกล่าวเพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินการ และความคืบหน้าในคดี โดยการพัฒนาแอปพลิเคชัน “Case Tracking” โดยเชื่อมโยงข้อมูลจากระบบ Crimes เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้เสียในคดี สามารถติดตามหรือทราบความคืบหน้าการสอบสวนได้โดยเฉพาะ ซึ่งรวมถึงการเข้าใช้งานระบบของพนักงานสอบสวนผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเพื่อดำเนินการแจ้งความคืบหน้าการสอบสวนดังกล่าวแก่ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้เสียในคดี และแจ้งเตือนสิ่งที่พนักงานสอบสวนต้องทำภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด อันจะเป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นของประชาชนต่อพนักงานสอบสวน ที่จะส่งผลเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมต่อไป

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มกาสะลอง หัวข้อ “การพัฒนานวัตกรรมเพื่อติดตามการดำเนินคดีอาญาทั่วไปในกระบวนการยุติธรรม”

พระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ.๒๕๖๕ นั้น ได้กำหนดให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต้องกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอนให้ชัดเจนเพื่อให้ผู้มีส่วน

เกี่ยวข้องกับทราบ แต่ไม่ได้กำหนดว่าแต่ละหน่วยงานต้องบูรณาการข้อมูลร่วมกัน ซึ่งปัจจุบัน หน่วยงานหลักในการดำเนินคดีอาญา ไม่มีการเชื่อมโยง แลกเปลี่ยนข้อมูล และสถานะการดำเนินคดีของแต่ละหน่วยงานอย่างเป็นทางการ ดังนั้น เพื่อให้สามารถพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องกับคดีสามารถเข้ามาใช้ติดตามสถานะทางคดีอาญาทั่วไปได้ตั้งแต่ชั้นเริ่มต้นคดีจนคดีมีคำพิพากษาถึงที่สุดตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ.๒๕๖๕ ได้นั้น กลุ่มกาสะลองจึงขอเสนอนวัตกรรมเพื่อพัฒนาระบบการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ โดยให้มีแพลตฟอร์มบริหารจัดการปัญหาเมือง ที่มีชื่อเรียกว่า “Traffy Fondue” ซึ่งเป็นระบบที่เปิดกว้างให้ประชาชนแจ้งและติดตามปัญหาเมืองต่าง ๆ เพื่อสำหรับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมารับเรื่อง โดยประชาชนสามารถแจ้งปัญหาได้โดยง่ายผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์ (LINE) โดยให้ผู้ใช้ระบบสามารถประสานงานและติดตามการดำเนินคดีผ่านระบบสารสนเทศของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญา และแจ้งข้อมูลกลับไปยังประชาชนได้ อันเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมให้แก่ประชาชนได้อีกทางหนึ่ง และเพื่อให้เป็นการแก้ปัญหาในระยะยาวควรมีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการติดตามคดีตั้งแต่ชั้นเริ่มต้นคดีจนคดีมีคำพิพากษาถึงที่สุดที่ประชาชนสามารถใช้งานได้เพียงระบบเดียว จึงควรพัฒนาต่อยอดการดำเนินงานของศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม หรือ DXC ของกระทรวงยุติธรรมในปัจจุบัน ในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการติดตามคดี ประมวลผลข้อมูลระยะเวลาในการดำเนินคดีแต่ละประเภท โดยเพิ่มฟังก์ชันสำหรับประชาชนเพื่อใช้ในการติดตามสถานะคดีตั้งแต่ชั้นเริ่มต้นคดีจนถึงที่สุดได้เพียงช่องทางเดียว และการที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีเครื่องมือแลกเปลี่ยน เชื่อมโยงข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมได้อย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ ย่อมทำให้การทำงานของผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานยุติธรรมมีความสะดวก รวดเร็วมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลดีต่อประชาชนในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมทางอาญาไม่ให้เกิดความล่าช้า โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๙ ในการจัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ และควรมีการพัฒนาในส่วนของการเข้าถึงข้อมูลของประชาชนให้อยู่ในรูปแบบที่ง่ายต่อความเข้าใจของประชาชนทั่วไป โดยแจ้งขั้นตอนต่อไปที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในคดีต้องเตรียมตัวหรือทางเลือกในการดำเนินคดี ยกตัวอย่างเช่น หากเป็นคดีที่เป็นความผิดอันยอมความได้ กำหนดให้มีการแจ้งข้อมูลในระบบเพื่อให้ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในคดีได้ทราบว่า คดีดังกล่าวสามารถที่จะมีการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาท อันเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่ช่วยในการเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก อันจะเป็นการลดปริมาณคดี ระยะเวลาและงบประมาณในการดำเนินคดี อันจะก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่คู่ความทั้งสองฝ่ายโดยพัฒนาเพิ่มในส่วนของ knowledge base

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มจามจรี หัวข้อ “แนวทางการจัดการ“บัญชีม้า”เพื่อตัดวงจรอาชญากรรม”

ปัจจุบันอาชญากรได้ฉวยโอกาสจากการพัฒนาของเทคโนโลยีการให้บริการทางการเงินมาใช้เป็นเครื่องมือในการรับเงินหรือโอนเงินที่ได้จากการหลอกลวง จากกลุ่มมิฉฉีพที่มาในรูปแบบของอาชญากรรมที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป โดย“บัญชีม้า” ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชญากรรมให้ได้ไปซึ่งเงินของเหยื่ออย่างมีนัยสำคัญ เสมือนหนึ่งเป็นแขนเป็นขาของการประกอบอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นเครือข่ายของวงจรอาชญากรรม และเป็นภัยคุกคามประชาชนและระบบเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น หากจัดการกับปัญหา“บัญชีม้า”ได้ ก็จะเป็นการตัดต่อประกอบด้านโอกาส(Opportunity) จากวงจรอาชญากรรม เสมือนเป็น“การตัดแขนตัดขา”ของอาชญากร ดังนั้นกลุ่มจามจรีจึงเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาอันเป็นนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาบัญชีม้า โดยทำให้เกิดความไม่มีประโยชน์ หรือความไม่สะดวกสบายในการใช้ “บัญชีม้า” ในลักษณะเป็นเครื่องมือเป็นแขนเป็นขาของอาชญากร เพื่อตัดวงจรอาชญากรรม อันได้แก่ มาตรการจำแนกบัญชีเงินฝากธนาคารที่มีคุณลักษณะอันมีความเสี่ยงที่จะถูกใช้เป็นบัญชีม้า กล่าวคือ ในการเปิดบัญชีเงินฝากธนาคาร โดยพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้เปิดบัญชี หากผู้เปิดบัญชีเป็นผู้ไม่มีอาชีพเพื่อหาเลี้ยงตัวเองตามปกติ รายได้น้อยมาก หรือเสี่ยงที่จะถูกชักจูงง่าย บัญชีเงินฝากดังกล่าวก็จะถูกดำเนินการภายใต้มาตรการที่สอง กล่าวคือมาตรการจำกัดจำนวนเงินในการทำธุรกรรมของบัญชีที่มี

ความเสี่ยง กล่าวคือ ในการให้บริการหรือทำธุรกรรมกับในบัญชีที่มีความเสี่ยงที่จะถูกใช้เป็นบัญชีม้า จะกำหนดจำนวนเงินที่สามารถถอนหรือโอนได้ในแต่ละวันให้สอดคล้องกับลักษณะอาชีพและคุณสมบัติของบุคคลผู้เป็นเจ้าของบัญชี เพื่อชะลอการโอนเงินหรือถอนเงินจากบัญชีม้า เช่น บัญชีของผู้ไม่มีรายได้ กำหนดให้ถอนหรือโอนเงินได้ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาทต่อวัน หากจะโอนหรือถอนเกินกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท ต้องไปถอนด้วยตนเองที่ธนาคาร เป็นต้น หากมีการเปิดบัญชีและใช้บัญชีเป็นระยะเวลาเกิน ๑ ปีแล้ว ไม่พบความผิดปกติของบัญชีดังกล่าว อาจปรับลดระดับความเสี่ยงของบัญชีดังกล่าวลงหรือยกเลิกความเสี่ยงของบัญชีนั้น ๆ และอาจปรับเพิ่มจำนวนเงินที่สามารถถอนหรือโอนได้ในแต่ละวัน

กลุ่มที่ ๔ กลุ่มปารีชาติ หัวข้อ “การป้องกันการทุจริตการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(กรณี : การจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ (e-bidding) หน่วยงานภาครัฐ)”

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในระดับรากหญ้าเป็นไปไม่ได้ยิ่งไปกว่านี้ ทำให้งบประมาณในการบริหารจัดการ และการแก้ไขปัญหาการความเป็นอยู่ของประชาชน โดยปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันนั้นจะเพิ่มขึ้นหากระบบเศรษฐกิจมีการผูกขาดและกับการใช้ดุลยพินิจสูง ในทางตรงกันข้ามปัญหาจะลดลงหากสังคมมีกลไกความรับผิดชอบที่ดี มีระบบตรวจสอบ ถ่วงดุลที่มีรูปแบบหลากหลาย เช่น การเปิดเผยข้อมูลของรัฐต่อสาธารณชน การเปิดให้ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การตรากฎหมาย หรือในการตัดสินใจในการจัดสรรงบประมาณของภาครัฐ การมีหลักธรรมาภิบาลในการบริหารราชการ เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมและเปิดเผยเพื่อความโปร่งใส อันเป็นรากฐานอันสำคัญของการต่อสู้กับคอร์รัปชันที่ยั่งยืน ดังนั้นกลุ่มปารีชาติ จึงขอเสนอนวัตกรรมที่การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชน โดยให้เครือข่ายภาคประชาชนเป็นผู้ร่วมกันตรวจสอบในการกำหนดคุณลักษณะเฉพาะ หรือ TOR เพื่อป้องกันการถือคสเปค และในขั้นตอนการตรวจรับการจัดซื้อจัดจ้างในโครงการต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ โดยให้มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ตาม checklist ในลักษณะโปร่งใสและตรวจสอบได้ โดยกำหนดให้สำนักงาน ป.ป.ช. และ สำนักงาน ป.ป.ท. ร่วมกันประเมิน อปท. ในแต่ละจังหวัด และใช้มาตรการการลงโทษทางสังคม (Social Sanctions) ที่กดดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่ไม่เปิดเผยข้อมูล และจัดให้มีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลของหน่วยงานตรวจสอบต่างๆ

กลุ่มที่ ๕ กลุ่มพุทธรักษา หัวข้อ “นวัตกรรมการป้องกันและช่วยเหลือเหยื่อที่ได้รับผลกระทบจากผู้มีปัญหาสุขภาพจิตที่ก่อความรุนแรงในสังคม (Innovative Practices of Protecting and Assisting Victims Affected by People with Mental Illness: V-CARE)”

ในปัจจุบันปัญหาในกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงที่เกิดจากผู้มีสุขภาพจิตทางจิต ด้านกฎหมาย ด้านการบังคับใช้กฎหมายและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ด้านความพร้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ยังขาดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่เหมาะสมกลุ่มพุทธรักษาจึงเสนอนวัตกรรมแนวทางการช่วยเหลือเหยื่อจากเหตุความรุนแรงอันเกิดจากผู้มีสุขภาพจิตแบบครบวงจร ทั้งในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังเกิดเหตุการณ์ รวมถึงติดตามการช่วยเหลือเหยื่อจากหน่วยงานภาครัฐ โดยการจัดตั้งศูนย์ V-Care ในระดับชุมชน ซึ่งมีองค์ประกอบได้แก่ อปท. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. และยุติธรรมชุมชน โดยให้มีหน้าที่ ในการติดตาม รวบรวมข้อมูลผู้มีปัญหาทางจิต แก้อาการ บำบัด เยียวยาช่วยเหลือ และส่งข้อมูลให้กับคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมระดับจังหวัด (กพยจ.) ที่เพิ่มสาธารณสุขจังหวัดเข้ามาเป็นคณะกรรมการ รวมถึงการจัดเตรียมหมายเลขโทรศัพท์ติดต่อศูนย์ V-Care เพื่อให้ผู้ได้รับผลกระทบติดต่อโดยตรง และให้ กพยจ.มีอำนาจหน้าที่ ในการติดตาม รวบรวมข้อมูลผู้มีปัญหาทางจิต แก้อาการ บำบัด เยียวยา ช่วยเหลือ และส่งข้อมูลให้กับศูนย์พยากรณ์สถานการณ์อาชญากรรมแห่งชาติ และสำนักงานกิจการยุติธรรม ประมวลผลเสนอแนวทางต่อคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) และให้กระทรวงสาธารณสุขจัดส่งข้อมูลผู้มีปัญหาทางจิตมายังกระทรวง

ยุติธรรม เพื่อให้ศูนย์ V-Care ในระดับชุมชนเตรียมความพร้อมในการดำเนินการติดตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและเป็นตัวกลางในประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจในการคลี่คลายสถานการณ์ระหว่างเกิดเหตุจนเหตุการณ์ยุติ ให้แนะนำวิธีปฏิบัติตนเบื้องต้นให้กับผู้แจ้งเหตุในการป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของผู้อาจได้รับผลกระทบจากความรุนแรงจากผู้มีปัญหายุ่งยากจิตใจในขณะที่ก่อเหตุตลอดจนการให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์ และแจ้งเตือนประชาชนในพื้นที่ที่เกิดเหตุ เพื่อป้องกันข้อมูลที่ถูกบิดเบือนและสร้างความสับสนประชาชนในพื้นที่ หลังจากเกิดเหตุกำหนดให้ศูนย์ V-Care ในระดับชุมชนแจ้งผู้แจ้งเหตุการณ์เกี่ยวกับการดำเนินการแก้ไขสถานการณ์ที่ได้รับแจ้งเป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่างผู้ที่ได้รับผลกระทบและสำนักงานยุติธรรมจังหวัด กระทรวงยุติธรรม เพื่อเยียวยาตามแนวทางยุติธรรมใส่ใจ (Justice Care) โดยนำข้อมูลที่ได้กระทรวงสาธารณสุขเกี่ยวกับการบำบัดรักษาและศูนย์พยากรณ์สถานการณ์อาชญากรรมแห่งชาติมาติดตามพฤติกรรม และให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการรักษาพยาบาลแก่เหยื่อโดยไม่มีค่าใช้จ่ายในทุกกรณี โดยให้ศูนย์ V-Care ในระดับชุมชน ติดตามช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบหลังการเยียวยาจากภาครัฐ รายงานผลต่อ กพยจ. และ กพยช. และให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบเกี่ยวกับการดำเนินการเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้กระทำความผิด รวมทั้งการดำเนินคดีอาญา

ทั้งนี้ ยชก.๑๘ ได้นำนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการยุติธรรมของทั้ง ๕ กลุ่ม ซึ่งมีลักษณะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม โดยมีความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความคุ้มค่า และถูกต้องตามหลักนิติธรรม (Rule of Law) และมีความเชื่อมโยงกับแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๖๙) ดังนี้

มิติที่ ๑ การสร้างความเป็นธรรมภายใต้กฎหมายเดียวกัน

กระบวนการยุติธรรมในคดีอาญามีความคาดหมายและมุ่งหวังจากผู้เสียหายที่อยากให้กลไกของรัฐมอบความยุติธรรมให้แก่ตนเองผ่านกระบวนการยุติธรรมโดยเร็ว หากพิจารณาจากคำกล่าวที่ว่า ความยุติธรรมที่ล่าช้าก็คือความไม่ยุติธรรม (justice delayed is justice denied) อันหมายความว่ากระบวนการยุติธรรมที่ไม่สามารถตอบสนองให้แก่ผู้เสียหายหรือสังคมได้อย่างเหมาะสมใช้เวลารวดเร็วอย่างที่ควรจะเป็นเป็นการมอบความไม่เป็นธรรมให้แก่ผู้เสียหายหรือสังคม ให้ทางกลับกันเนื้อหาของคำกล่าวดังกล่าว ย่อมหมายความว่ากระบวนการยุติธรรมที่รวดเร็วจับต้องได้จะมอบความเป็นธรรมให้แก่ผู้เสียหายหรือสังคม รายงานการศึกษาและนวัตกรรมของกลุ่มการเวก หัวข้อ “แนวทางการสร้างความเชื่อมั่นในการทำหน้าที่ของพนักงานสอบสวนต่อประชาชน” และกลุ่มกาสะลอง หัวข้อ “การพัฒนาวัตกรรมเพื่อติดตามการดำเนินคดีอาญาทั่วไปในกระบวนการยุติธรรม” เป็นการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางที่มุ่งหมายให้ผู้เสียหายและผู้เกี่ยวข้องในคดีสามารถที่จะติดตามสถานะคดี เพื่อให้ผู้ที่คาดว่าจะได้รับความเป็นธรรมได้ทราบถึงความเคลื่อนไหวทางคดี อันเป็นการสร้างความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมของไทย และเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงความยุติธรรม (access to justice) ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของมนุษย์ การเข้าถึงความยุติธรรม เช่น การได้รับหลักประกันความเสมอภาคตามกฎหมาย และการไม่ถูกกีดกันหรือ เลือกปฏิบัติในลักษณะต่างๆ รวมทั้งการขจัดอุปสรรคอื่นๆ ในการเข้าถึงความยุติธรรม ย่อมเป็นการ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพอย่างสำคัญยิ่ง

มิติที่ ๒ การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล

องค์การสหประชาชาติในฐานะองค์การที่มีบทบาทมากที่สุดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. ๑๙๖๖ (International Covenant on Civil and Political Right, ๑๙๖๖) ข้อ ๑๔ กำหนดให้ในการพิจารณาคดีอาญา บุคคลทุกคนซึ่งต้องหว่ากระทำผิดย่อมมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกัน ได้แก่สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยไม่ชักช้าเกินความจำเป็น โดยเสมอภาคกัน ซึ่งรายงานการศึกษาและนวัตกรรมของกลุ่มการเวก และกลุ่มกาสะลอง เป็นการให้บุคคลในคดีสามารถเข้าตรวจสอบความคืบหน้าของกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้กระบวนการพิจารณาไม่ดำเนินการอย่างชักช้า นอกจากนี้องค์การสหประชาชาติได้คำนึงถึงภัยคุกคามอันเกิดจากการประกอบอาชญากรรมร้ายแรงหลายประเภท โดยได้นำแนวคิดในเชิงอาชญาวิทยาและเรื่องการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมร้ายแรงอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรายงานการศึกษาและนวัตกรรมของกลุ่มจามจรี หัวข้อ “แนวทางการจัดการ “บัญชีฆ่า” เพื่อตัดวงจรอาชญากรรม” เป็นการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทาง

ที่มุ่งหมายจะตัดองค์ประกอบของอาชญากรรมในด้านการตัดโอกาสของอาชญากรรมออกจากวงจรอาชญากรรม โดยกำหนดมาตรการจำแนกบัญชีเงินฝากธนาคารที่มีคุณลักษณะอันมีความเสี่ยงที่จะถูกใช้เป็นบัญชีม้า และมาตรการจำกัดจำนวนเงินในการทำธุรกรรมของบัญชีที่มีความเสี่ยง อันเป็นมาตรการที่สามารถกระทำได้ง่าย มีประสิทธิภาพ และลดต้นทุนในการจัดการแก้ไขปัญหา อันเป็นการยกระดับกระบวนการยุติธรรมให้เป็นตามมาตรฐานสากล

มิติที่ ๓ การประสานความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม

กระบวนการยุติธรรมในอดีตหน่วยงานที่เป็นหลักในแต่ละชั้นตอนจะรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียวในชั้นตอนนั้นๆ ทำให้การดำเนินการไม่สอดคล้องและหากเกิดข้อผิดพลาดก็ต้องยกกระบวนการมาเพื่อแก้ไขและดำเนินการใหม่อันเป็นผลเสียต่องบประมาณ เสียเวลา และประชาชนขาดความเชื่อมั่น ในปัจจุบันกระบวนการยุติธรรมสมัยใหม่เป็นการแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมด้วยกันเอง หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และภาคประชาชน อันเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน รายงานการศึกษาและนวัตกรรมของกลุ่มปารีชาติ หัวข้อ “การป้องกันการทุจริตการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(กรณี : การจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ (e-bidding) หน่วยงานภาครัฐ)” เป็นการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาการทุจริตการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยตั้งให้เครือข่ายภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดคุณลักษณะเฉพาะ หรือ TOR เพื่อป้องกันการล่อลวง และในขั้นตอนการตรวจรับการจัดซื้อจัดจ้างในโครงการต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ รวมถึงการใช้มาตรการการลงโทษทางสังคม (Social Sanctions) ในการกดดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้ รายงานการศึกษาและนวัตกรรมของกลุ่มพุทธรักษา หัวข้อ “นวัตกรรมการป้องกันและช่วยเหลือเหยื่อที่ได้รับผลกระทบจากผู้มีปัญหามสุขภาพจิตที่ก่อความรุนแรงในสังคม (Innovative Practices of Protecting and Assisting Victims Affected by People with Mental Illness: V-CARE)” ซึ่งเป็นการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมกับกระทรวงสาธารณสุขเกี่ยวกับการบำบัดรักษาและศูนย์พยากรณ์สถานการณ์อาชญากรรมแห่งชาติ เพื่อจัดการดูแลผู้มีปัญหาสุขภาพจิต และผู้ได้รับผลกระทบจากบุคคลดังกล่าว อันเป็นการบูรณาการความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่นำเรียนมาทั้งหมดตามข้างต้น จะเห็นว่า “กิจกรรมถอดบทเรียน” ของหลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ ๑๘ (ยธก.๑๘) ที่รวมบุคลากรผู้เข้ารับการอบรมซึ่งมีประสบการณ์จากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือสนับสนุน รวมทั้งภาคเอกชน โดยได้นำปัญหาของสังคมและกระบวนการยุติธรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมาทำการศึกษา และวิเคราะห์ เพื่อนำเสนอ และสร้างนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหา โดยมีความครอบคลุมกับกระบวนการยุติธรรมในหลายมิติ อันได้แก่มิติของกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรมจนถึงขั้นสุดโดยมีคำพิพากษา รวมถึงการดูแลติดตามเพื่อเฝ้าระวังไม่ให้เกิดเหตุการณ์ในลักษณะเดิมซ้ำขึ้นอีก มิติของการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพโดยพิจารณาถึงผลลัพธ์เปรียบเทียบกับต้นทุนในการดำเนินการ มิติของภารกิจของภาครัฐและความร่วมมือจากภาพประชาชน อันเป็นการสื่อให้เห็นชัดว่าความยุติธรรมไม่ใช่เป็นเพียงแค่กระบวนการ หากแต่เป็นพลังจากการคิดของกลุ่มผู้มีหน้าที่สร้างให้เกิดขึ้นและรักษาไว้ รวมทั้งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดที่ประชาชนและสังคมควรจะได้รับจากกระบวนการยุติธรรม โดยคาดหวังว่า “ความยุติธรรมจะสถิตอยู่กับคนทุกคน (Justice be with you)”